

A Földgolyó kalandja

CHRISTOPH RANSMAYR: *EGY FÉLÉNK FÉRFI ATLASZA*, FORD. ADAMIK LAJOS

Miért félénk [ängstlich] ez a férfi?

Azért, mert csak néz, bámul, csodál és borzong, a gyakorlati életben nem nagyon vesz részt, mindvégig kívülről, be nem avatkozó, meghúzódó. Ő az, aki hagyja a másikat beszélni. Egy körültekintő, óvatos, figyelő, reaktív, igen érzékeny európai férfi, aki fél attól, hogy lekési a vonatot, vagy hogy megbotlik és lezuhan a szakadékba. Egy jól szituált osztrák intellektuel, aki bármennyit utazhat repülőn, vonaton, autón, hajón, csónakban, de akár az apostolok lovát is választhatja; megszállhat sátorban vagy légkondicionált szállodában, nem kell spórolnia, az iPhone-jával pompás fényképek ezreit készítheti és tárolhatja a felhőben, ráadásul még két saját óriásteleszkópja is van, miáltal kiteljesedhet a távlata és a távolságtartása.

Miért „atlasz” [Atlas] ez a novelláskötet?

Azért, mert ez a szemlélő és szemlélődő osztrák férfi egy világutazó író. A világjárás a privát és az írói szenvedélye. A passziójából hivatás kerekedett. És amint egy atlasz a pontos részletek rendezett gyűjteménye, úgy az író novelláskötete is 70 darabból álló, gondosan szerkesztett gyűjtemény, pontos helymegjelölésekkel, földrajzi nevekkel – ám összegabalyított meridiánokkal, mert a kötet szerzője elve nem geográfiai, hanem művészeti fogantatású. Nem valamilyen földrajzi, térképészeti rendben, nem is kronológiai sorrendben kerülnek egymás mellé a globetrotter-novellák, hanem bizonyos asszociatív írói rend szerint, egy másfajta, metaforikus értelemben vett „térképészet” jegyében. Az első szöveg, *A legtávolabbi föld [Fernstes Land]* „a világ köldökének” is nevezett Húsvét-szigetek lakatlan csücskéből indul – az Isla Salas y Gómez „sziget a végtelenség felé” –, az utolsó darab címe pedig *Megérkezés [Die Ankunft]*, és Nepálban, egy nyugat-himalájai barlangban, suttogó bön-szerzetesek és a kihunyt tűz társaságában ér véget.

Mitől nem ismeretterjesztő próza, geo-riport vagy útleírás ez a könyv?

Azért, mert művészi formát (nagyon jól formált) kisp prózát tartalmaz, amelyek utazásokról adnak hírt, mégsem útirajzok, nem is riportok; egyáltalán nem országok, tájak, kultúrák és lakosok bemutatása itt a cél. Ez az *Atlasz* nem tájékoztató jellegű, még csak nem is orientál, hanem inkább dezorientál. Aki belemerül ebbe a könyvbe, az egy idő után azt sem fogja tudni, hol áll a feje, olyan váratlan ugrások következnek a világ egyik sarkából a másikba (vagy félszáz ország szerepel ezen a „sakktáblán”, plusz néhányszor a szülőföld, Ausztria). Vibráló szellemi élménysorozat, színes leporélló ez, melynek minden darabja novellisztikusan (rövidre fogva és csattanósan) van kialakítva. Nem a legkülönbözőbb helyek újságírói fortélyossággal vagy szépírói tehetséggel történő reprezentálása történik, hanem az emberi (és az állati, növényi, geológiai) lét legkülönbözőbb módozatainak, variációinak a megjelenítése egy-egy villanással, történettel, itt is, ott is elidőzve egy kicsit.

Kalandregénnyé áll-e össze a novellaciklus?

Igen, de ez nem egy lineáris sorrendben elbeszélhető kaland, nem is egy bátor főhős egy fő szála fölfűzött kalandozása, hanem cikcakkos sorrendben komponált, megbontott széria, melyből végül, hogy-hogy nem, AZ ember kalandja áll össze. Káprázat formájában, mivel az olvasónak a szeme fog káprázni, ha kicsit is elmélyül ebben az *Atlaszban*, a tudatában pedig zavar támad, és megjelenik a nagy kérdés, hogy hol is élünk mi?! Nem az utazó, a gazdag osztrák turista viszontagságain, hányattatásain, élményein van a hangsúly – róla, Christoph Ransmayrról, aki azonos az elbeszélővel, édeskeveset tudunk meg –, hanem a többnyire véletlen adta találkozásain, főleg emberekkel, de állatokkal, kultúrákkal, vallásokkal és tájakkal is, tehát nem azon, *aki*, hanem azon, *akit* és *amit* lát az utazó, aki megtervezi ugyan az útjait, melyek során azonban rendszerint a véletlenek válnak jelentőségteljessé. Az utazó szűrőpróba-szerűen mintákat vesz a világból, amelyeket az író műegésszé komponál.

Ki ez az utazó? Christoph Ransmayr író, kalandor, világcsavargó vagy száguldó riporter?

Elsősorban német ajkú osztrák író, ez a hivatása – nála azonban az elbeszélés előfeltétele az utazás, és az írás már útközben, fejből megkezdődik. [Mint olvasom, Ransmayr szellemi értelemben vett könyves utazásokat is tett a regényeit írva, és '88 óta utazik konkrétan – ebben az *Atlaszban* kizárólag a fizikai-fáradtságos, földi utak szerepelnek.] Utazásai során forrt ki az író nem Európa-központú világszemlélete és etikája, mely a másrmilyen, az idegen megértő meghallgatására, ezáltal a világ-fogalom kitágítására és elmélyítésére irányul.

Ransmayr etnológiát és filozófiát tanult az egyetemen, pályája kezdetén utazó riporter volt, földrajzi magazinok munkatársa, később pedig saját szervezésben utazott, egyedül, barátokkal vagy hegymászókkal, sarkkutatókkal, például sokat kaptatott Rheinhold Messnerrel, a világhíres alpinistával, vele járt Észak-Indiában, Indonéziában, Brazíliában, Tibetben, a Csendes-óceánon... De míg az útitársai sportból, kalandvágyból, kutatási célzattal vagy szórakozásként utaztak, ő vizsgálódó és azon melegében fogalmazó, jegyzetelő, az útjait vizuális jegyzetekkel, fényképes emlékeztetőkkel dokumentáló szépíróként szállt lóra. Az író intellektuális és spirituális kérdései *nem* hangzanak el a novellákban, ámbátor érezni, hogy a kíváncsiság mellett azok mozgatják őket, miközben megy, megy és megy. Ebben a könyvben azt mondja el, amit látott. „Láttam” (ich sah), minden darab ezzel a szóval kezdődik. A választott novellaforma megkövetelte tőle, hogy mindössze néhány kiemelt részlet rögzítsen egy-egy kisprózában, mintha egy-egy emlékképet, fényképet bontana ki finom írói eszközökkel. Adamik Lajos fordítása kitűnően visszaadja ezt a finomságot, ami bizonyára a „félénkséggel”, a hiperérzékenységgel is összefügg.

Milyen kapcsolat van a fényképezés és az írás között ennél a szerzőnél?

Olvastam, hogy Ransmayr sokat fényképez útközben, és ezeknek a fotóknak az a szerepe, hogy később segítsék az író munkáját. A novellaforma és a fényképfelvétel (vagy rövid videó) között sok az egyezés – az író mintegy megmozgatja és dúsítja az emlékképeket, az emlékfotókat, origami-technikával kibontakoztatja őket –, a szövegben felszínre kerül az is, ami egy fényképen nem látszik, fedett, vagy látszik ugyan, de nem tudjuk értelmezni. Az értelmezés az írónál nem kifejtett reflexiók,

eszmefuttatások, hanem egy-egy találó szó, különleges mondat, csiszolt nyelvi jelek formájában történik. Ransmayr általában nem mond „véleményt” a lakosokról, államokról, jelzi csupán, hogy mi történhet abban az emberben vagy abban az országban. A *horgászlány (Anglerin)* című novellában például Katmandu temetkezési templomkörzetében, az elégetett hullamaradványokat sodró folyó partján horgászó tízéves leányka mágnessel fémszemetet pecázik a vízben harcoló kutyák társaságában. A novella egyes részletei fényképszerűek: „A lányka hátat fordított a halottaknak és a gyászolóknak, hátat fordított a tüzeknek és a templomoknak, amelyek aranyfényesen magasodtak a ghatok mögött, és hátat fordított a templomok mögötti városnak és a Himalája fehér hegyláncainak is, amelyek a város mögötti messzeségben nyúltak a mélykék égre, és minden figyelmét a vizet átmetsző horgászsinórnak szentelte”. Ez olyan, mint egy fényképleírás, és alapos novellaelemzéssel lehetne kibontani a benne rejlő értelmezést [a szépség és a szenny, a jajgató tömeg és a kincsre/hulladékra vadászó kislány kontrasztja]. A novella végén az író megjegyzi, hogy az ezüstösen folydogáló Bagmati kloákhhoz hasonlított. A „kloáka” szó metaforikus jelentéssel ruházza fel azt, ami a fényképen valami csúnyaság, a tájleírás pedig azt érzékelteti, ami mégis szép rajta. Legújabb, *Egal wohin, Baby* című könyvében [2024] a szerző saját fényképeit is közzéteszi, 70 okostelefonnal készített szürkeárnyaltos fotót és az azokat kísérő hetven történetet. Ransmayr intermediális párbeszédet folytat más műveiben is fotográfusokkal és festőkkel, köztük Anselm Kieferrel. Az *Atlasz* novellái nevezhetők vizuális indítatású („Láttam...”) mikroregényeknek, tehát sűrített történeteknek és történelmeknek is.

Van ebben a könyvben szerepe a történelemnek?

A fényképeszeti és a novellisztikus pillanatban tetten érhető a történelem. Ransmayr élő tájakkal, személyekkel és kultúrákkal ismerkedik meg, és a történelem markánsan bele van íródva a könyvben megjelenő mindegyik tájba. Nincsenek már tájak a Földön történelem nélkül. A ma élő emberek életébe is bele van íródva, az arcukra, a szemükbe, az alakjukba és az alkatukba. Általában szenvedés, törődés, kínlás, szerencsétlenség formájában, ritkábban pozitíve. A legeklatásabb példa erre a laoszi *Az átadás (Die Übergabe)* című novella, amelyben egy hármass találkozás, egy kellemes csónakút során Laosz iszonyatos történelmére, az ország kilenc évig tartó bombázására derül fény. A történelem az, ami fölsérti a tájat és az embereket, szétdúlja a családokat, romba dönt kultúrákat és újjáépít városokat, csak a vallások, jobban mondva a vallási érzések fölött nincs, mindennek ellenére mégis hatalma. Múmiák, szobrok, ráncok, kézfejek, gyászok vallanak egy pillanat alatt a történelemről. Egy egész történelmet hordoz például a rapanui férfi csontváz-sóványa vagy a Brazíliában élő Herzfeld temetése – nincs egyetlen olyan próza sem ebben az „útikönyvben”, amelyben ne rejlenének [korántsem csak európai!] történelmi történetek. Miáltal a borzalom, a kegyetlenség, az erőszak megannyi formája is mindenütt megjelenik.

Vannak-e tájleírások a könyvben?

Igen, de mindig háttérként, a gyönyörködés vagy az iszonyodás pillanatait jelezvén. A természeti, ökológiai katasztrófák nyoma és a humán természetpusztítás nem is tudom, hol nincs jelen – még a hegyormokon is, ahol a klímakatasztrófa miatt gyakoribb

a lavina. Az író, akárcsak a szerzetesek, együtt lélegzik a természettel, a nem-európai munkásember együtt él és küzd vele, élteti és irtja, a bécsi Donauspital pszichiátriai osztályán fekvő páciens azonban – gyönyörű a Duna holtágainak leírása ebben *A vadon szélén [Am Rand der Wildnis]* című novellában! – már nem látja. Bár az író, felteszem, természetrajongó, a kötet nem a tájakról szól, hanem az azt lakó (művelő, pusztító) emberekről. A városi tájak rövid leírása is gyakran a borzalomhatáron táncol. Ransmayr alapvetően humanista, csak más módon, mint a régiek: nagyon-nagyon problematikus lény nála az ember. Szimbolikus érvényű az anakonda ok nélküli és szándékos elgázolásának motívuma *A vadon királynője [Die Königin der Wildnis]* című braziliai novellában.

Hogyan foglалható össze az etnológusi képzettséggel és felettebb sikeres írói karrierrel is rendelkező Ransmayr emberképe, embertani tudása?

Ransmayr elképesztően szép, majdnem néptelen tájakat, liminális tereket látott, és látott csúf, zsúfolt, piszkos városképeket is, de ami megkülönbözteti őt a közönséges turistától, az a helybéliekkel való kapcsolatba lépés igénye. A novellákban kivétel nélkül az emberekre esik a fókusz, olykor állatokra. A szépíró nem analizál, nem ítélkezik, a legjobb portréfotós módjára és egy költő empátiájával regisztrálja az emberarcokat, -alakokat vagy egy-egy állat tekintetét. Ha valamilyen nyelven szóba tud elegendni velük (ért az emberek nyelvén!), akkor a történeteiket is megjegyzi. Az ő emberképébe a gonoszság, a rosszindulat, az elképesztő kegyetlenség csakúgy belefér, mint az emberi jóság megejtő változatai. A különcök, a bogaras emberek és az inkább észszerűen viselkedő polgárok, az úgymond normálisak és a valamilyen fogyatékosággal élők fölváltva jelennek meg a novellákban. A különcök és a bolondosok különösen érdeklik őt, hiszen ő maga is hajlik az extrém erő kifejtésekre és a számunkra, európaiak számára világvégi helyek fölkeresésére. Egyenesen vonzzák őt a vallási megszállottak, a vallási ünnepek, a népi vallásosság és a babona megnyilvánulásai – az *Atlaszt* végigolvasva az a benyomás alakulhat ki az olvasóban, hogy a homo sapiens alapvetően misztikus lény. Az istennel/istenekkel/mitoszokkal élés vagy valamilyen vallás keretei közt, vagy saját rítusok kialakításával zajlik. A borzalmas vallási kegyetlenség és a megható szelídség, a gyöngéd alázat képei is fölbukkannak a novellákban.

Mennyi a fikció ebben a könyvben?

Minden és semmi. Semmi sem fikció, mert a könyv egészen konkrét és meghatározott utazások leírása, és minden az, mert az elbeszélő szubjektíven, a saját lelkén – a felfogó-, érzékelő- és megértő képességén keresztül adja elő és interpretálja, komponálja és kombinálja a látottakat. A „látó” író mindig kiválaszt a bőséges útiélmény-csomagból egy részletet, szinte mindig olyat, amit nem is tartanánk fontosnak egy-egy országra, vidékre nézvést (már amennyi tudásunk van a távoli világokról), és azt kinagyítja, így az olvasó azon a képen, képsorozaton, figurán keresztül tekint rá egy olyan helyre, ahol sohasem járt, talán soha még csak nem is hallott felőle. Így egy fikciónk alakulhat ki mondjuk az izlandi fennsíkrol, a mexikói katolicizmusról, Írországról vagy Pekingről. A megfigyelések azonban olyan tűpontosan és érzékenyen vannak papírra vetve, hogy az az érzésünk támad: azon a részleten keresztül beleláttunk abba az egész országba.

Egyetlen alkalommal, a *Lányka téli zivatarban* [*Mädchen im Wintergewitter*] című prózában Ransmayr nem a saját tapasztalatát írja le, nem azt, amit ő a saját szemével látott, hanem az elhunyt első felesége drámai elbeszélését egy régi ausztriai falusi télről. Nyilván azért döntött így, mert ezen a történeten keresztül nyert betekintést a nő lelelkébe, és látja, amit a nő gyerekként látott. Vajon ez, egy emlékezetben élő történet újramondott története, fikció? A továbbadott, újramesélt élettapasztalat bizonyára eltávolodik – mitől is? –, de kibontja a személyeken átszűrt igazságot. A tapasztalási folyamat, a tapasztalat mint az életünk során megszerezhető alapvető tudás és ennek gondos megformálása nagyon fontos eleme ennek a poétikának.

A globális turizmus és a turizmusgiccs korában miféle jelentősége van a novellisztikus útirajznak?

Ransmayr valamelyest rehabilitálja a turistát – akiről a ma embere igen kedvezőtlen benyomást szerezhet –, és távol tartja magát a turizmusgiccsától. Azt hiszem, majd' mindannyian hajlamosak vagyunk arra, hogy kissé debil, nyelvtelen, vásárolgató turisták (der Sprachlose) legyünk valahol a nagyvilágban. Erre gyűr rá ez a fejlett, immár semmit érintetlenül nem hagyó, óriási nyereségeket termelő iparág, a turistáskodás pedig korparancs. Lett légyen bármily művelt, Ransmayr mint turista nem mentes ettől a „nyelvtelenségtől”, buta kíváncsiságtól, azonban ő nemcsak bambul és fogyaszt, hanem pénzt, időt, energiát és fáradságot nem kímélve látni tanul (Rilkével szólva), figyelni és meghallgatni tanul, fölfedez és alkot, tehát legalábbis visszaadja a világnak azt, amit elvesz belőle. Utazóművészként elmélyül egy-egy részletben, amelyen keresztül a valóságot próbálja megragadni, mint mondja: „A sűrítés [költés] a valóságra [igazságra] való redukálás” [Verdichten ist Reduktion auf das Wahre]. A novellák háttérben tanulmányok rejlenek, Ransmayr eleget tud egy-egy országról, tájegységről, vallásról és kultúráról, de a tudásanyagát belegyúrja a szövegbe, hogy ne is látszódjon, a tárgyi tudása nehogy eltakarja azt, amire ő igazából kíváncsi: az emberi létmódok változatait.

A turista a tehetős polgár világ- és kultúrafogyasztó, élőködő, szórakozó fajtáját testesíti meg. Ransmayr azonban felemeli a hazájában küszködő, szenvedő embert, a kényszereknek kiszolgáltatott és kényszeres, egy-egy óráckára fölszabaduló lényt. Nem „tipikus hősök” az ő szereplői, hanem akik valamiért vagy valami miatt megszenvedtek, áldozatot hoznak, megbolondultak – ők az író számára médiumok, akiken keresztül rálát a vidékre, ahol éppen jár. Ismeretségeit, barátságait úgy ábrázolja, hogy abban nyoma sincs holmi újságírói faggatózásnak vagy írói okoskodásnak – ő egy olyan turista, aki törve bár, de el tud beszélgetni. A novellákban az a nagyszerű, hogy érezhető az emberi kapcsolat megteremtésének, a megértésnek a törekvése, a közelebb kerülés jószándéka.

Olvastam, hogy Ransmayr önironikusan egyszerű turistának tartja magát, írt is erről egy nagyszűz *Geständnisse eines Touristen* [*Egy turista vallomásai*] címmel. Különutas turistának nevezhetnénk őt, aki nem áthat életveszélyes, szélsőséges helyzetekbe belépni, és a megtervezett útjain mindig a véletleneknek köszönheti a megismerés óráját. Amit a szemé sarkából lát, fontosabb tud lenni, mint amit a látvány tálat számára.

Miért emeltem címbe a „Földgolyó” „kalandját”?

Azért, mert a Földgolyó az ember agyában létezik, enélkül nincs tudomásunk róla, minélkülünk tulajdonképpen „Földgolyó” sincs. Ransmayr planetárisan gondolkodik. Csillagászzal is foglalkozik, tehát a Földet az univerzumban helyezi el a milliárd és milliárd csillag és bolygó között, amelyek vaknak is nevezhetők, mivel senki sem látja és tükrözi őket. [Az író egy interjúbán elmondta, hogy az istenképe negatív.] Embermilliárdok reflektált tapasztalatvilágaiból lett meg és alakul folyamatosan az, amit földi életnek hiszünk. Mivel a Földön lévő állati, növényi és emberi élet veszélyeztetett, a természettudósok a Föld sorsáról [sőt végzetéről] elmélkedhetnek, miután konstatálják, hogy a civilizált földi élet az antropocén korban a végét járja. Az intelligens humán lények is planetáris gondolkodók kellene, hogy legyenek, akik számot vetnek az emberiség kalandjának végességével, ön- és világpusztító hajlamának potenciális kiteljesedésével. Aki planetáris gondolkodó, az Ransmayrhoz hasonlóan képes egynek látni a hétmilliárdot; a földi emberi élet sokféleségének a megismerése oda vezetheti, hogy sorsszerű egységnek lássa az intelligens életet a Földön. A Földnek lesz valamilyen sorsa az emberen kívül is, de tükrözött, többé-kevésbé fölfogott és jelentésekkel dúsított élete csak az ember szemében, agyában, szellemében lehet. „Kaland” csakis általunk létezik. „A történetek nem maguktól történnek, a történeteket elbeszéljük” [Geschichten ereignen sich nicht, Geschichten werden erzählt], áll e könyv bevezetőjében. Ami elbeszélés vagy valamilyen fajta tükrözés nélkül esik meg, azonnal elenyésző, vak esemény csupán.

Mi e novelláskötet legnagyobb érdeme?

Szerintem az *Atlasz* szubverzív erejű könyv. Kimozdítja az olvasót az otthonából, egyáltalán abból, ami valamelyest bevált neki, föltárja, hogy mennyire beszűkült perspektívából tekint a világra, és hogy milyen önös. Relativizálja az óhatatlanul önző én-perspektívát és a benneragadtságából adódó világszemléletet, a túlságosan is magyar, európai világnézetet. Szorongó közép-európai/balkáni nőként, ha nem mozgatom meg a szellememet, ha nem próbálom meg hozzám hasonlóan tipródó emberi lényként érzékelni, mások tapasztalatát komolyan véve, a laoszi, indiai, jemeni, írországi, nepáli embert – férfit, nőt, gyereket –, ha megelégszem a magyar, délvidéki, zentai asszony begyökerezettségével, és nem vagyok azzal elfoglalva nap mint nap, hogy mást és másként lássak, akkor etikailag sem fogok tudni eljutni arra a szintre, amelyre szeretnék.

„[A Föld] Több mint hétmilliárd ember mellett legalább tízmillió állat- és növényfaj otthona. Felszínének 29 százaléka szárazföld, amelynek 148 326 000 négyzetkilométeres területét az emberek 196 országra osztották fel, bár az utóbbi számot vitatják. Az emberiség 10 000 éves történetét tükrözi, hogy ezen határok közt több mint 4000 vallás alakult ki” – idézem Brian Cox természettudóst [fordította dr. Both Előd], aki szintén azon dolgozik, hogy ne csupán feldaraboltnak és bonyolultnak, hanem egységesnek és egyszerűnek is tudjuk látni a bolygónkat. Ransmayr [végső soron spirituális] *Atlaszának* legnagyobb érdeme a sokféleség és az egység összekulcsolása, a Föld kivételes egészével számoló gondolkodás protezsálása – a felfogás–megértés „alpinizmusának” gyakorlása és gyakoroltatása.

„Emberi fajként mindent megteszünk annak érdekében, hogy tönkretegyük ezt a rendkívüli értéket: a kapzsiságunkkal, az agresszivitásunkkal, a gyarmatosító és

imperialista hajlamainkkal. Mind magunkban hordozzuk az édenkert megteremtésének lehetőségét, de azt is, hogy előidézzük a világ összeomlását” – mondta a szerző Budapesten járva. E vagy-vagy borotvaélén táncolva erkölcsi kötelességünk újragondolni, hogy mit is jelent gyakran használt, elkoptatott szavunk, a „világ”. (*Kalligram*)

RADICS VIKTÓRIA

„Félelmetes fantázia fűti e furcsa mesét”

SIR GAWAIN ÉS A ZÖLD LOVAG, FORD. VASKÓ PÉTER

A *Sir Gawain és a zöld lovag* igazi középkori történet, 14. századi angol románc Artúr király egyik leghűségesebb lovagjának furcsa kalandjairól. Szerzőjének nevét nem ismerjük, ráadásul a szöveg a középanyol nyelv olyan dialektusában íródott, amelyet az angol anyanyelvű olvasók sem értenek szótár és történeti nyelvészeti előtanulmányok nélkül. Másfelől a *Sir Gawain* és a vele való foglalkozás vitathatatlanul modern jelenség is: a művet tartalmazó kéziratra a 19. század elején figyeltek fel, s igazán csak J. R. R. Tolkien és E. V. Gordon bőséges kommentárral ellátott 1925-ös kiadása után vált népszerűvé [Tolkien egy modern angol fordítást is készített, de annak teljes szövege csak 1975-ben jelent meg]. A művet tehát nagyjából az utóbbi száz évben olvassuk, és ez a kritikai fogadtatást is meghatározza: a különféle olvasatokban rendre előtérbe kerül a szerző finom iróniája a főhős és általában a lovagi kultúra iránt. Ez ugyan nem teszi a *Sir Gawaint* a *Don Quijote* előfutárává, de az elbeszélés művészi kidolgozottsága – Gawain jellemének összetettsége és fejlődése, a két történetszaklat többszörös gyűrűs kompozícióba összefűző cselekmény és a játékosan reflexív alliteráló versforma – messze meghaladja a korabeli románcok átlagának színvonalát, és előkelő helyet biztosít a műnek az angol irodalom történetében.

A fantasy iránt fogékony jelenkori közízlés számára különösen kedves a *Sir Gawain*: a mű kettős időbeli meghatározottsága [cselekményének régmúltba vetettsége és recepciójának modernitása], gazdag szimbólumrendszere és mesés elemei mind elősegítik jelenkori népszerűségét. A középkori irodalom egyéb remekműveihez képest viszonylag sok kortárs alkotót megihlettek Gawain lovag kalandjai a zöld lovaggal: az eredeti elbeszélés alapján többek között több nagyjátékfilm [1973, 1984, 2021], rajzfilm [2002] és televíziós feldolgozás [2009] is készült, Dennis Scott pedig 1978-ban színpadra adaptálta a szöveget modern angol átírásban [jellemzően a „fantasy” alcímmel ellátva művét]. Utóbbit már 1980-ban műsorra tűzte a kaposvári Csiky Gergely Színház egy gyerekelőadásban, míg a magyar nagyközönség azon része, amely a költői szövegre volt kíváncsi, az 1960-as évektől kezdve több különböző [részleges vagy teljes] fordításban ismerhette meg a történetet. Bár a Halász Gábor által összeállított *Az angol irodalom kincsháza* [1942] még nem közöl a műből részleteket, Lutter Tibor 1960-as kiadású, *Angol irodalom* című [a Tankönyvkiadó által „Csak iskolai tanulók részére” kiadott] szöveggyűjteménye már egy rövid, Turi